

بہار دانش

غایت اللہ کنہوہ لاہور کے

(وفات ۱۰۲۸ تا ۱۰۸۸)

بہ تصحیح

دکتر حسن ذوالفقاری

عباس سعیدی

سرشناسه	:	کتبوه لاهوری، عنایت الله، ۱۰۱۷ - ۱۰۸۲ ق.
عنوان و نام پدیدآور	:	بهار دانش / عنایت الله کتبوه لاهوری؛ مقدمه و تصحیح حسن ذوالفقاری، عباس سعیدی
مشخصات نشر	:	تهران: رشد آوران، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	:	۴۹۸ ص.
شابک	:	۹۷۸-۹۶۶-۹۶۶۳-۳-۲ ریال ۱۸۰۰۰۰
یادداشت	:	نمایه، کتابنامه
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	داستان های فارسی -- هند -- قرن ۱۱ قی
شناسه افزوده	:	ذوالفقاری، حسن، ۱۳۴۵ -- سعیدی، عباس، ۱۳۵۸
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۱ ۹۷۵ / ۹۱۲۲۹ PIR
رده بندی دیویی	:	۳ / ۴۶۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۶۳۸۰۵۲

کارگرمشمالی، بعد از افزودن برآورد شماره ۱۴۰۷، طبقه اول

تلفن: ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳ - ۶۶۴۷۶۳۰۶

Sokhanvaran_pub@yahoo. Com

بهار دانش

نویسنده: عنایت ا... کتبوه لاهوری	✱	ناشر: رشد آوران
به تصحیح: حسن ذوالفقاری، عباس سعیدی	✱	حروفچینی و صفحه‌آرایی: سخنوران
چاپ اول: ۱۳۹۲	✱	لینوگرافی، چاپ، صحافی: فرسیما
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه	✱	تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳
طراح جلد:	✱	
قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال	✱	۹۷۸-۹۶۶-۹۶۶۳-۳-۲

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۳	ادبیات فارسی در شبه قاره‌ی هند
۹	جایگاه بهار دانش در قصه‌های فارسی
۱۶	بهار دانش و مزلف آن
۲۰	نثر کتاب
۲۶	بن‌مایه‌های قصه‌های بهار دانش
۳۵	نسخه‌های موجود بهار دانش
۳۶	معرفی نسخه‌های مورد استفاده
۳۹	روش تصحیح
۵۱	متن کتاب بهار دانش
۵۶	سبب تألیف کتاب
۵۷	سر آغاز نامه‌ی بهار دانش
۵۸	کیفیت منشاء تصنیف این نشئه‌ی سرخوشی بخش دماغ خرد که...
۶۳	آغاز داستان مشتمل بر حقیقت تولد سرو جویبار خسروی...
۶۵	منعطف ساختن جهاندارشاه عنانِ بارگی توجّه به عزمِ شکار...
۶۸	تبسم کردنِ طوطی بر هرزه‌درایی مهرپرور ماه‌پاره...
۷۰	تعیین فرمودن جهاندارشاه بی‌نظیر را به شهر مینوسواد...
۷۷	باز آمدنِ بی‌نظیر از شهر مینوسواد...
	حکایتِ اوّل
۷۹	جوان شکارچی و زن بدکار او
	حکایتِ دوّم
۸۹	مرد لشکری و زن خیانت‌پیشه
	حکایتِ سوّم
۹۷	جوان راه‌گم‌کرده و همسر خیانتکار او
	حکایتِ ندیم چهارم

- ۴۱۸ به مرکز اعتدال ربیعی رسیدن سرور ثوابت...
- ۴۲۲ ارتکاب نمودن جهاندارشاه به امر ضیافت شهنشاه سپهرجناب...
- ۴۲۶ گم کردن جهاندار سبیل منهال دولت...
- ۴۳۰ کیفیت سراسیمه گشتن جهاندار به کوه و هامون...
- ۴۳۴ فروغ بخشیدن جهاندار شبستان مشورت را به مصباح خرد...
- ۴۳۶ سواد منشور قضا نشان
- ۴۳۸ نقل نامه‌ی بهرام خاں
- ۴۴۰ نهضت رایات جهانگشای جهاندار به عزم تنبیه مخالفان غنوده بخت
- ۴۴۴ عطرآگین گشتن مشکوی مقدس جهانداری به میامن قدوم رشک بتان خلخی...
- ۴۴۸ تیره شدن بهروربانو از انباری غزال تاتاری...
- ۴۵۰ آگاه شدن خسرو کیوان مجال بر کیفیت حال آن سردفتر شیرین لبان آفاق...
- ۴۵۲ نقش بستن بهروربانو صورت حال خویش در کارگاه تبیین...
- ۴۵۵ رفتن جهاندار نزد بهره‌وربانو
- ۴۵۷ لبریز آمدن جام عمر جهاندار جم شکوه...
- ۴۶۱ خاتمه‌ی کتاب مبنی بر شکر و سپاس سامان بخش سخن...
- ۴۶۳ نمایه‌ها
- ۴۹۵ منابع و مآخذ

مقدمه

کتاب بهار دانش از آثار ادبیات فارسی در هند و از جمله پرخواننده‌ترین متون ادبی است که بیش از سیصد نسخه‌ی خطی و چندین شرح و فرهنگ از آن در دست است. کمتر کتابی است که تا این اندازه نسخه‌ی خطی داشته باشد. این کتاب سرمنش نویسنده‌ی منشیان و کتاب درسی مکتب‌خانه‌ها و فارسی‌آموزان هندی بوده است؛ علاوه بر آن حامل سبک داستان‌پردازی هندی نیز هست. این کتاب جز ارزش‌های یادشده، یکی از متون ادب عامه است. متنی اندک متفاوت که زبان آن نسبت به دیگر آثار این حوزه متکلف و دشوار است. با وجود اهمیت بهار دانش در فرهنگ و ادب ما تاکنون در ایران به صورت سنگی یا سربی تصحیح یا دست‌کم چاپ نشده است. مصحح بر آن شد با توجه به نکات یادشده، اثری منقح فراهم آورد تا بتواند بازتاب دهنده‌ی تمامی ابعاد کتاب باشد.

کار تصحیح با توجه به اختلاف فراوان نسخه‌ها کاری حساس و دشوار بود که به انجام رسید. جز تصحیح و برای فایده‌ی بیشتر، کارهای دیگری نیز انجام دادیم؛ از جمله:

۱. مأخذ داستان‌ها را در متون ادب و ادب شفاهی یکایک کاویدیم تا معلوم شود ژرفای داستان‌ها در فرهنگ غنی ایرانی تا چه پایه است. در مأخذیابی به کد بین‌المللی قصه‌ها براساس تیپ‌شناسی آرنه تامپسون نیز اشاره کردیم تا گستره‌ی جهانی داستان‌ها را نیز نشان داده باشیم. فایده‌ی این بخش برای روایت‌شناسان بسیار زیاد خواهد بود؛

۲. برای هر داستان متناسب با درون‌مایه و اشخاص داستان، نامی برگزیده و در قلاب آوردیم؛

۳. آیات، احادیث و اشعار را مأخذیابی کرده و تا آن‌جا که ممکن بود نام شاعران را با اختلاف ابیات

در دیوان معلوم کردیم؛

۴. در مقدمه، بهار دانش، سبک نثر و مؤلف آن را معرفی کرده و درباره‌ی بن‌مایه‌ها و داستان‌ها، آن‌چه

ضروری بود یادآور شدیم؛

۵. نمایه‌های مختلف را برای دسترسی بهتر به متن فراهم آوردیم.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از آقای عباس سعیدی تشکر کنم که در کار تصحیح از آغاز تا پایان کار در مقابله و بازخوانی نسخه‌ها در کنار من بود. از آقای محمودی حروفچین و صفحه‌آرای دقیق هم متشکرم که در آماده‌سازی کتاب از هیچ کوششی دریغ نرزدند. سرانجام از خوانندگان مشتاق سپاسگزارم که این کتاب را برای خواندن برگزیدند.

حسن ذوالفقاری

زمستان ۱۳۹۱

www.ketab.ir